

मागासवर्गीयांना (अनु. जमाती वगळून) जातीची
प्रमाणपत्रे देण्याची कार्यपद्धती :

अपील व दोषी व्यक्तींवर तथा अधिकाऱ्यांवर
कारवाई.

महाराष्ट्र शासन

समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक सीबीसी-१०८४/७४९३२/(२०८३)/बीसीडब्ल्यू-५

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ डिसेंबर १९८५

वाचा :

- (१) शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्रमांक सीबीसी-१०७७/५०८७६/का-५, दिनांक २१ मार्च, १९७९ तथा दिनांक २४ मे १९८४, चे शुद्धीपत्रक.
- (२) गृह मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे दिनांक २९ जून १९८२ चे पत्र क्रमांक बीसी-१२०२५/१/८२-एससी अँड बीसीडी-४.
- (३) शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्रमांक सीबीसी-१०८३/३०४८० (१२५४)/बीसीडब्ल्यू-५, दिनांक १७ ऑक्टोबर १९८५.
- (४) शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्रमांक सीबीसी-१०८४/५४५७७/(१८१३)/बीसीडब्ल्यू-५, दिनांक १ नोव्हेंबर १९८५.

शासन निर्णय.—केंद्र शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या सूचना व मागदर्शक तत्वे ध्यानात घेऊन अनुसूचित जाती (नवबौद्धांसह), विमुक्त जाती व भटक्या जमाती तथा इतर मागासवर्गीय यांना जातीची प्रमाणपत्रे देण्याबाबतची कार्यपद्धती दिनांक २१ मार्च १९७९, १७ ऑक्टोबर १९८५ आणि दिनांक १ नोव्हेंबर १९८५ च्या शासन निर्णयान्वये तथा त्यासोबतच्या सहपत्रांन्वये निर्धारित करण्यात आलेली आहे. या दिनांक २१ मार्च १९७९ च्या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या दिनांक ३० एप्रिल १९५३, २९ मार्च १९७४, २३ सप्टेंबर १९७५ व ५ मे १९७६ च्या शासन परिपत्रकान्वये तथा दिनांक २१ मार्च १९७९ च्या शासन निर्णयात तथा त्या शासन निर्णयासोबत निर्गमित करण्यात आलेल्या सूचना क्र. २० मध्ये सक्षम अधिकाऱ्यांनी जातीचे प्रमाणपत्र योग्य ती चौकशी न करताच दिले किंवा शासकीय नियमांचे पालन न करता जातीचे प्रमाणपत्र दिले किंवा मागासवर्गीय नसलेल्या व्यक्तीस मागासवर्गीय म्हणून प्रमाणपत्र दिले असे आढळून आल्यास अशा प्रकरणात

संबंधित सक्षम अधिकाऱ्यास जबाबदार धरण्यात येईल आणि सक्षम अधिकारी त्याला लागू असलेल्या शिस्त, वर्तणूक व अपील नियमांतर्गत द्यावयाच्या शिक्षेसह, भारतीय दंड संहितेच्या विशिष्ट कलमाखाली सुद्धा शिक्षेस पात्र राहील, असे स्पष्ट करण्यात आले आहे. केंद्र शासनाने त्यांच्या दिनांक २९ जून १९८२ च्या दर नमूद केलेल्या पत्रांमध्ये खोटी प्रमाणपत्रे मिळविल्याची जी प्रकरणे आहेत, ती कटाक्षाने गोठून काढून अशा व्यक्तींना मागासवर्गीयांच्या सवलतीपासून वंचित करावे व त्या व्यक्तींना योग्य ती शिक्षा करण्यात येऊन त्यांच्यावर कारवाईसुद्धा करावी अशा सूचना पुन्हा दिलेल्या आहेत. तसेच अशी प्रमाणपत्रे देण्यास जबाबदार असलेल्या अधिकाऱ्यावर तत्परतेने कारवाई करावी अशाही सूचना दिलेल्या आहेत. याशिवाय, सक्षम अधिकाऱ्यांनी जातीचे प्रमाणपत्र देण्यास नाकारल्यास त्याविरुद्ध अपील कोणी विचारात घ्यावे, दोषी असलेल्या सक्षम अधिकाऱ्यावर कारवाई कोणी करावी, जातीच्या प्रमाणपत्राविषयीच्या तक्रारीची चौकशी कोणी करावी, तसेच खोटी प्रमाणपत्रे धारण केलेल्या किंवा खोट्या माहितीच्या आधारावर जातीचे प्रमाणपत्र मिळविण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या व्यक्तीवर कोणती व कोणी कारवाई करावयाची हेही प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होते.

२. वरील सर्व बाबींचा विचार करून व दिनांक १ नोव्हेंबर १९८५ पर्यंत वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश कायम करून शासन असे आदेश देत आहे की, जातीची प्रमाणपत्रे देण्याच्या संदर्भात जो सक्षम अधिकारी दोषी आढळेल तो सक्षम अधिकारी, तसेच मागासवर्गीयांच्या सवलती प्राप्त करण्याकरिता खोटी माहिती सादर करून जातीचे प्रमाणपत्र मिळविणारी किंवा मिळविण्याचा प्रयत्न करणारी व्यक्ती/अर्जदारासुद्धा वरीलप्रमाणेच कायदेशीर तथा शिस्तभंगाच्या कार्यवाहीस पात्र राहील.

३. जातीचे प्रमाणपत्र देण्याच्या संदर्भात जो सक्षम अधिकारी दोषी आढळेल अशा अधिकाऱ्यांवर, त्या अधिकाऱ्यास लागू असलेल्या शिस्त, वर्तणूक व अपील नियमाखाली त्यांचेवर कारवाई करण्यास जो अधिकारी सक्षम असेल तो अधिकारी, इंडियन पिनल कोडच्या विशिष्ट कलमांतर्गत तथा/किंवा शिस्त, वर्तणूक व अपील नियमाखाली कारवाई करील.

४. सक्षम अधिकाऱ्याने एखाद्या व्यक्तीस जातीचे प्रमाणपत्र देण्याचे नाकारल्यास ती व्यक्ती किंवा अर्जदार तो बहुमुंबईचा सर्वसाधारण रहिवासी असेल तर, विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग, मुंबई यांचेकडे व तो अन्य जिल्ह्याचा रहिवासी असेल तर त्याच्या जिल्ह्याच्या जिल्हा दंडाधिकाऱ्याकडे, सक्षम अधिकाऱ्याने त्याचा अर्ज नाकारल्याच्या दिनांकापासून १० दिवसात अपील दाखल करू शकेल व संबंधित अपील प्राधिकारी त्या अपीलावर, शासकीय आदेशानुसार चौकशी करून, योग्य तो निर्णय देईल, व त्या निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढील कारवाईच्या सूचना संबंधित सक्षम अधिकाऱ्यास देईल. अर्जदाराने जातीचे प्रमाणपत्र मिळविण्यासाठी खोटे पुरावे सादर केले असे सक्षम अधिकाऱ्याच्या किंवा अपिलच्या विचार करताना अपील प्राधिकाऱ्याच्या ध्यानात आल्यास, अशा अर्जदारा/अपिलार्थीविरुद्ध फौजदारी खटला दाखल करण्याच्या सूचना अपील प्राधिकारी संबंधित सक्षम अधिकाऱ्यास देऊ शकतील व संबंधित सक्षम अधिकारी त्या अर्जदारावर खटला करण्यास कायदेशीर कायबाही दाखल करील.

५. एखाद्या व्यक्तीने जातीचे खोटे प्रमाणपत्र सादर केले किंवा एखाद्या मागासवर्गीय नसलेल्या व्यक्तीस मागासवर्गीय म्हणून प्रमाणपत्र देण्यात आले अशी तक्रार असल्यास अशा तक्रारीची चौकशी, सक्षम अधिकारी बहुमुंबई क्षेत्रातील असेल तर विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग, मुंबई आणि तो सक्षम अधिकारी अन्य जिल्ह्याचा असेल तर संबंधित जिल्ह्याचा जिल्हा दंडाधिकारी करील आणि चौकशीअंती जो निष्कर्ष निघेल त्या आधारे आपला निर्णय संबंधित सक्षम अधिकाऱ्यास कळवील. त्या आधारावर आवश्यक असल्यास संबंधित सक्षम अधिकारी प्रमाणपत्र रद्द करण्याची कारवाई तत्काळ करतील. त्याचप्रमाणे संबंधित अर्जदारावर फौजदारी खटला करण्याची कायदेशीर कारवाई देखील करू शकतील.

६. शासन असेही आदेश देत आहे की, वरील परिच्छेद ५ नुसार चौकशी झाल्यानंतर मागासवर्गीयांच्या सवलती मिळविण्याकरिता जातीची खोटी प्रमाणपत्रे सादर केली होती हे सिद्ध होताच त्या कर्मचाऱ्यांना मागासवर्गीय म्हणून मिळत असलेल्या सर्व प्रकारच्या सवलती तत्काळ बंद करण्याची तथा त्यांचेवर योग्य ती शिस्तभंगाची कारवाई करण्याची जबाबदारी संबंधित प्रशासकीय विभागावर राहील.

७. वरील शासन निर्णयाच्या अनुरोधाने दिनांक २१ मार्च १९७९ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आलेल्या सूचना क्रमांक २३ नंतर, सोबत जोडलेल्या परिशिष्टात नमूद करण्यात आल्याप्रमाणे सूचना क्रमांक २४, २५, २६ आणि २७ समाविष्ट करण्यात आलेल्या आहेत, असे समजण्यात यावे.

८. सदरहू शासकीय आदेशांची सर्व संबंधितांनी तथा प्रशासकीय विभागांनी योग्य ती नोंद घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सही) सु. कृ. अमीन,
उप सचिव.

परिशिष्ट

शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्रमांक सीबीसी-१०८४/
७४९३२/(२०८३)/बीसीडब्ल्यू-५, दिनांक ५ डिसेंबर १९८५ चे सहपत्र

(ADDITIONAL INSTRUCTIONS TO BE INCORPORATED IN THE INSTRUCTIONS ACCOMPANYING TO GOVERNMENT RESOLUTION, SOCIAL WELFARE, CULTURAL AFFAIRS, SPORTS AND TOURISM DEPARTMENT, No. CBC-1077/50876-D-V, DATED 21st MARCH 1979).

Instruction No. 24.—The applicant, if application for issue of Caste Certificate is rejected by a Competent Authority, may prefer an appeal against its rejection to —

(1) The District Magistrate of the District concerned if he belongs to the District other than Bombay or

(2) The Divisional Commissioner, Konkan Division, if he belongs to Bombay and its Metropolitan region.

These authorities shall verify the claim of the applicant as per the Government orders and instructions and after hearing the appellant pass such order as deemed fit within one month from the date of receipt of Appeal. A copy of the order so passed shall be communicated by them to the concerned competent authority for further action as per the orders. While arriving at a decision at any level if it is observed by the appellate authority that the applicant has produced false evidence, he shall initiate or direct the competent authorities concerned to initiate immediate action to prosecute the applicant under the relevant provision of Indian Penal Code.

Instruction No. 25.—Any complaint that a person not belonging to a particular caste/tribe has been issued a Caste Certificate shall be enquired into by the Collector or the Divisional Commissioner, Konkan Division (as the case may be as per para 4 of this Government Resolution) in respect of certificates issued by the competent authorities in his jurisdiction. They shall decide all such complaints within one month of receipt of the complaint. The decision shall be communicated by them to the competent authority who has issued the concerned Caste Certificate, with specific instructions to cancel the caste certificate, in case the complaint is found to be true. The Competent Authority shall take immediate action to cancel the caste certificate and also to take suitable legal action against the applicant.

Instruction No. 26.—In disposing of an appeal or complaint under Instruction Nos. 24 & 25 above, the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Pune shall, on being requested to do so, render all assistance to the District Magistrate of District other than Bombay and to the Divisional Commissioner, Konkan Division, Bombay.

Instruction No. 27.—An authority competent to take disciplinary action against the authorities mentioned in instruction No. 1, issued under Government Resolution, dated 21st March 1979 shall take immediate action, against the competent authority responsible for issue of false caste certificate, as per the relevant provision of Indian Penal Code and/or under the appropriate provision of the Conduct, Discipline and Appeal Rules applicable to the Competent Authority concerned.